

Tematické okruhy na štátne skúšky
PEDAGOGIKA - VYCHOVÁVATEĽSTVO (Bc.)
akademický rok 2020/2021

Uvedené tematické okruhy predstavujú **rámcový integrovaný obsah pedagogicko-psychologických disciplín**, ktoré študenti a študentky absolvovali počas bakalárskeho štúdia. Na štátnej skúške (v kontexte témy ZP) by mali **preukázať schopnosť používať ich v širších pedagogických a psychodidaktických súvislostiach** (reagovať na otázky v kontexte ZP).

- **Psychológia** – základné témy všeobecnej, vývinovej, sociálnej psychológie (podľa obsahu absolvovaných psychologických disciplín počas štúdia).
- **Pedagogika** – pojem, predmet, pramene a systém pedagogických vied. Vzťah pedagogiky k iným vedám. Výchova a vzdelávanie v histórii. Vývoj pedagogiky.
- **Výchova** – základná kategória pedagogiky. Pojem a podstata výchovy. Podmienenosť a úloha výchovy v spoločnosti a v živote človeka. Genéza výchovy.
- **Činitele rozvoja osobnosti**. Dedičnosť a antropologické predpoklady výchovy. Prostredie, typy výchovného prostredia.
- **Základné výchovné činitele a ich podiel na vývine osobnosti**. Edukácia jej význam a podmienenosť v živote jednotlivca – edukácia a vývin/ontogenéza.
- **Teória výchovy** a jej miesto v systéme pedagogických disciplín.
- **Výchovný proces**, jeho podstata, znaky, priebeh z hľadiska vývinu jednotlivca a skupiny.
- **Výchovné princípy**. Obsah výchovy a jeho konkretizácia v jednotlivých výchovných zložkách.
- **Prostriedky výchovy**, ich vymedzenie. Hra, režim a práca.
- **Metódy výchovy**, ich vymedzenie, klasifikácia.
- **Stratégie a prístupy v práci s rozmanitými deťmi/žiactvom**.
- **Didaktika** a jej miesto v systéme pedagogických disciplín. Historický vývoj didaktického myslenia, predmet skúmania, úlohy, ciele, druhy didaktík. Aktuálne úlohy didaktiky. Súčasné významné a vplyvné smery v didaktike. Edukácia obratu v kontexte práce vychovávateľa.
- **Didaktický systém v kontexte práce vychovávateľa**. Výchovno-vzdelávací (edukačný) proces a jeho zákonitosti. Výchovno-vzdelávacie ciele. Obsah vzdelávania a jeho konkretizácia v pedagogických dokumentoch (pre vychovávateľa). Didaktické zásady. Didaktické metódy a ich klasifikácia; metódy zamerané na aktivizáciu žiakov. Organizačné formy. Aktuálne edukačné výzvy – dištančné vzdelávanie (mimoriadna situácia COVID 19)
- **Pedagogická diagnostika**, jej vymedzenie, znaky, predmet a funkcie diagnostikovania. Metódy pedagogickej diagnostiky, ich klasifikácia a aplikácia v edukačnom procese. Význam a podstata autodiagnostiky v práci vychovávateľa, jej súčasť, metódy sebareflexie.
- **Predmet a etapy vedeckého výskumu v pedagogike**. Plánovanie výskumu v pedagogike. Klasifikácia výskumných metód. Empirické metódy pedagogického výskumu. Kvantitatívne a kvalitatívne metódy pedagogického výskumu. etické aspekty výskumu, výskumné otázky a ich členenie, výskumné hypotézy, výskumný súbor a jeho špecifiká (spôsob výberu respondentov),..
- **Pedagogika voľného času**, jej vymedzenie, predmet skúmania. Teoretické východiská pre rozvoj teórie a praxe pedagogiky voľného času. Analýza pojmu voľný čas z hľadísk rôznych prístupov, myšlienkových náhľadov, významných predstaviteľov (pedagógov, filozofov) v minulosti a súčasnosti. Zážitková pedagogika.
- **Voľný čas a jeho funkcie**. Voľný čas ako prostriedok prevencie. Voľný čas ako právo a hodnota. Voľný čas a výchova mimo vyučovania. Špecifické znaky voľného času a výchovy mimo vyučovania.
- **Organizačný systém výchovy mimo vyučovania** (školy a školské zariadenia, kultúrno-osvetové inštitúcie, organizácie, záujmové organizácie, detské a mládežnícke organizácie, ostatné zariadenia) – ich participácia a intervencia do voľného času detí a mládeže.
- **Obsah a prostriedky realizácie výchovy mimo vyučovania**. Výchovný program ŠZ – jeho štruktúra, výchovný plán, výchovné osnovy, tematické oblasti výchovy (TOV), kľúčové kompetencie,

výchovné štandardy. Zájmy a záujmové činnosti. Metodika výchovy mimo vyučovania.

- **Osobnosť pedagóga voľného času** (vychovávateľa) vo voľnočasovej výchove. Spolupráca vychovávateľa s ďalšími subjektmi výchovy. Príprava vychovávateľa na výchovnovzdelávaciu činnosť, fázy prípravy, špecifiká prípravy. Profesionálny štandard, kompetenčný profil (začínajúceho) vychovávateľa a pedagogického asistenta a možnosti ich kariérneho rastu. Aktuálne problémy profesie vychovávateľa.
- **Vplyv sociológie na pedagogické myslenie**, hraničné pedagogicko-sociologické vedy, ich charakteristika a predstavitelia. Predmet sociálnej pedagogiky a jeho vymedzovanie u nás a v zahraničí. Vzťah sociálnej pedagogiky k pedagogike voľného času.
- Vzťah spoločnosti a výchovy, názory na sociálnu funkciu výchovy – historické aspekty a súčasnosť. Prostredie a výchova. Sociálna determinácia výchovy a vzdelávania.
- Socializácia osobnosti človeka. Socializačné činitele. Poruchy socializácie.
- **Rodina ako výchovný a socializačný činiteľ**. Výchovné pôsobenie rodiny. Štýly výchovného pôsobenia. Typológia rodiny. Štruktúra rodiny, funkcie rodiny. Funkčná a dysfunkčná rodina. Etapy vývinu rodiny, predpoklady vzniku partnerstva, manželstva a rodičovstva. Spolupráca rodiny a školy. Sociálne aspekty rodiny, funkcie a premeny rodiny v transformačnom období. Socializačné činitele v rodine. Aktuálne problémy súčasnej rodiny (rozvodovosť, porozvodová adaptácia rodiny a detí, domáce násilie – násilie páchané na ženách, syndróm CAN, sociálno-patologické javy – alkoholizmus, závislosti...).
- Výchova k manželstvu a rodičovstvu v rodine, v škole a mimoškolskom systéme, jej ciele, obsah a prostriedky, zásady a limity.
- **Škola ako výchovný a socializačný činiteľ**. Funkcie a princípy školy. Druhy a typy škôl v SR podľa ISCED. Školský systém v SR a jeho aktuálna legislatívna podoba.
- **Sociálno-patologické javy a ich prevencia**. Problémové správanie žiakov. Výchovné ťažkosti. Druhy a formy prevencie, aktéri prevencie. Dokumenty v oblasti prevencie. Záujmová činnosť žiakov ako faktor prevencie. Systém výchovného poradenstva a prevencie v zmysle zákona 245/2008 o výchove a vzdelávaní. Výchova ohrozených detí a mládeže, prevýchova.
- **Špeciálna pedagogika**, jej začlenenie do systému pedagogických vied. Špeciálno-pedagogická starostlivosť – vytváranie inkluzívneho prostredia v školskom klube a v školskom internáte. Náhradná rodinná výchova a legislatívny rámec. Miesto vychovávateľa v zariadeniach pre deti vyrastajúce mimo biologickej rodiny.
- **Organizácia a legislatíva školstva**: zákony, vyhlášky a ďalšie dokumenty súvisiace s profesiou vychovávateľa (školský a profesionálny zákon, vyhlášky, Pedagogicko-organizačné pokyny). Dvojúrovňový participatívny model riadenia školstva. Aktuálne rezortné dianie – aktualizované dokumenty a postupy v súvislosti s mimoriadnou situáciou COVID-19. Edukačné portály pre dištančné vzdelávanie (www.ucimenadialku), analýzy stavu školstva (www.todarozum.sk).

ODPORÚČANÁ LITERATÚRA:

BAJTOŠ, J.: *Teória a prax didaktiky*. Žilina: EDIS, 2003.

BELKOVÁ, V.: *Školská integrácia – špeciálne výchovnovzdelávacie potreby v podmienkach bežných škôl*. Banská Bystrica : 2010.

BELKOVÁ, V.: *Vybrané kapitoly zo špeciálnej pedagogiky*. Banská Bystrica: PF UMB, 2013

DULOVICS, M.: *Online rizikové správanie u detí a mládeže a možnosti jeho prevencie prostredníctvom mediálnej výchovy*. Banská Bystrica : Belianum, 2018.

EMMEROVÁ, I.: *Aktuálne otázky prevencie problémového správania u žiakov v školskom prostredí*. Banská Bystrica : 2011.

EMMEROVÁ, I.: *Preventívna a sociálno-výchovná práca s problémovými deťmi a mládežou*. Banská Bystrica : 2012.

EMMEROVÁ, I. – NIKLOVÁ, M. – DULOVICS, M.: *Základy mediálnej výchovy pre sociálnych pedagógov a pedagógov*. Banská Bystrica : PF UMB, 2015.

GALLO, O. – LENČO, P.: *Neformálne vzdelávanie detí a mládeže*. Bratislava : Iuventa, 2008.

GAVORA, P.: *Úvod do pedagogického výskumu*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2008.

GAVORA, P. a kol.: *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. [online]. Bratislava: UK, 2020. Dostupné na: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/>

- GROFČÍKOVÁ, S.: *Teória a metodika záujmovej činnosti a záujmového vzdelávania*. Nitra : PF UKF, 2016.
- HAVLÍK, R.-KOŤA, J.: *Sociologie výchovy a školy*. Praha: 2007.
- HOFBAUER, B.: *Děti, mládež a volný čas*. Praha : 2001.
- HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. – HRONEC, M.: *Sociálna patológia a sociológia výchovy pre pedagógov*. Žilina : 2017.
- HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. a i.: *Sociálna pedagogika – vývoj a súčasný stav*. Banská Bystrica : 2009.
- KOMINAREC, I.: *Pedagogika voľného času. Základné otázky výchovy mimo vyučovania*. Prešov : 2013
- KOTRBA, L. – LACINA, T.: *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Brno : 2007.
- KOUTEKOVÁ, M. a kol.: *Pedagogika voľného času v teórii a praxi. 1. a 2. diel*. Banská Bystrica : 2013 a 2014.
- KOUTEKOVÁ, M.: *Osobnosť vychovávateľa v systéme výchovy mimo vyučovania*. Banská Bystrica : 2003. ISBN 80–8385–816–5.
- KOUTEKOVÁ, M.: *Základy pedagogickej diagnostiky*. Banská Bystrica : 2007.
- KOVÁČIKOVÁ, D. – SÁMELOVÁ, S.: *Filozofické, sociálne a pedagogické základy edukácie*. Banská Bystrica: Belianum, vydavateľstvo UMB: 2016.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E.: *Pedagogika voľného času*. Bratislava : 2004, 2010.
- KRYSTOŇ, M.: *Edukácia detí a mládeže vo voľnom čase*. Banská Bystrica : 2003.
- LÁSZLÓ, K. – OSVALDOVÁ, Z.: *Didaktika*. Banská Bystrica : 2014.
- MASARIKOVÁ, A. – MASARIK, P.: *Vybrané kapitoly z pedagogiky voľného času*. Nitra : 2002. ISBN 80–968735–0–4.
- NEMCOVÁ, L. – ROVNĀNOVÁ, L. – ZÓLYOMIOVÁ, P.: *Teória rodinnej výchovy: vybrané kapitoly (vysokoškolská učebnica). 2. diel*. Banská Bystrica: 2015.
- NOVOTNÁ, E.: *Pedagogika voľného času*. Prešov : Rokus, 2017.
- PETLÁK, E.: *Všeobecná didaktika*. 3. prepr. vyd. Bratislava : Iris, 2016.
- PETLÁK, E.: *Inovácie v didaktike*. Dubnica nad Váhom. 2012.
- PETLÁK, E.: *Kapitoly zo súčasnej didaktiky*. Bratislava : 2005.
- PŠENÁK, J. : *Kapitoly z dejín školstva a pedagogiky*. Bratislava : 2000.
- REBLÉ, A.: *Dejiny pedagogiky*. Bratislava : 1993.
- ROVNĀNOVÁ, L.: *Profesijné kompetencie učiteľov*. Banská Bystrica: Belianum, 2015.
- ROVNĀNOVÁ, L.: *Učebné štýly žiakov a vyučovacie štýly učiteľov*. Bratislava: MPC, 2015
- SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování*. Praha: Portál, 2013.
- SROGOŇ, T. a i.: *Dejiny školstva a pedagogiky*. Bratislava : 1986.
- ŠVARÍČEK, R.-ŠEĐOVÁ, K.: *Kvalitatívny výzkum v pedagogických viedach*. Praha : Portál.2014.
- TUREK, I.: *Didaktika*. Bratislava : 2008, 2010, 2014.
- Tvorba výchovných programov v školských zariadeniach*. Bratislava : ŠPÚ, 2009.
- VAŠEK, Š.: *Špeciálna pedagogika*. Bratislava : 1996.
- VIŠŇOVSKÝ, Ľ.: *Teória výchovy (vybrané kapitoly)*. Banská Bystrica : 1998.
- ZELINA, M.: *Stratégie rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava: IRIS, 2011.
- ZELINA, M.: *Teórie výchovy alebo hľadanie dobra*. Bratislava: SPN – Mladé letá, 2010.
- ZELINOVÁ, M.: *Voľný čas efektívne a tvorivo*. Bratislava : IURA EDITION, 2012.

Časopisy: *Vychovávateľ*, *Pedagogická revue*, *Pedagogika*, *Mládež a spoločnosť*, *Sociálna prevencia*, *Prevencia*

Edukačné online portály

Základné legislatívne dokumenty (zákony, vyhlášky, ...)

Profesijné štandardy (vychovávateľ, pedagogický asistent)

Metodický pokyn č.4/2019 k tvorbe a obhajobe záverečných a kvalifikačných prác na PF UMB

V Banskej Bystrici 8. 4. 2021

doc. PaedDr. Lenka Rovňanová, PhD.
garantka študijného programu